کورد لە نێوان ئەمریکا، ئەوروپا، ئێران، تورکیا، عێراق و شیعە و سوننەدا ... عەلی سیرینی

(سەرنجێکیش لە سەر میدیای دەڤەری هەولێر) ....

نەبوونی لێکۆڵەڤان و پسپۆری تایبەتمەند، مەیدان ئاوەڵا دەکات بۆ بەناو "شرۆڤەکاران"ی زۆر و بۆر، کە ئەوەی لە میدیای ئێرە و ئەوێ گوێیان لێدەبێت ئەوانیش بە کۆڕس دەیڵێنەوە و کارەسات دروست دەکەن، چونکە چەواشەی ڕای گشتیی و کۆی زهنیەتیی میللەتی پێ دەکرێت. بۆ نمونە ئەو هەواڵانەی ئەمڕۆ دەربارەی ئێران و ئەمریکا، لە عێراق، پەخش و شرۆڤە دەکرێن، سادەیی و پوچەڵیی زۆری پێوە دیارە. هۆکارەکەی ئەوەیە، کە هەواڵ و نوسین و شرۆڤە خێرا بە ڕادان دەدرێن، بۆ ئەوەی عەقڵێکی گەورە هەبێت بە قووڵیی لێکدانەوە بۆ ئەم ڕووداوانەی ئێستای ناوچەکە بکات. پێش شرۆڤەکردن، پێویستیمان بە مێژووناسی باش هەیە بێت و لاپەڕەکانی مێژوو هەڵداتەوە.

میدیای دەڤەری هەولێر دەڵێت: چیای شنگال بۆ ئێران ستراتیجییە، چونکە لەوێوە بە موشەك بۆردومانی ئیسرائیل دەکات!! چەند جارێك بیرم لەوە کردووەتەوە، ئایا مرۆڤ دەتوانێت لە هەمان کاتدا گریان و پێکەنین بکات. ڕاستیەکەی هەواڵێکی لەم جۆرەی، یان ڕوونتر، شرۆڤەی ئاوا، لەم جۆرە بابەتانەن کە مرۆڤ دەخەنە گریان و پێکەنین لە یەك کاتدا. چونکە هەفتەیەکە، خەریکە هەرچی کوردە لە خەمی کەرکوك و لە دەستدانی نیوەی خاکی کوردستان، سەری سپی دەبێت و لە قەهرا جەڵتە لێی دەدا. کەچی دەبینیت ڕەواجێکی زۆر بەم بابەتە دڕاوانە دەدرێت، کە لە ئەرزی واقیعدا شاخی بزنێکی پێ تیمار ناکرێت و هیچ بە هیچ ناکات.

ئەوەی ئەمڕۆ لە عێراق دەگوزەرێت، ڕێك ئەوەیە کە ڕۆژئاوا بە گشتیی و ئەمریکا بە تایبەتیی، دەیویست ڕوو بدات. بۆ؟ لە بەر چەند هۆکارێك.

وڵاتانی ڕۆژئاوا وڵاتی پیشەسازیی و تەکنەلۆجیا و وەبەرهێنانن. پێویستییەکی زۆریان بە وزە هەیە. ئەم وزەیە لە وڵاتانی ناوچەی ئێمە و ئەفریقاش زۆر و بێ ساحێبە. وڵاتانی ڕۆژئاوا، لە سەدەی شازدەمەوە (واتە لە سەرەتای سەرهەڵدانی ئیمپراتۆریەتی ئیسپانیی و پورتوگالیی و دواتر بەریتانیی و فەڕەنسیی) دوای دەست بە سەرداگرتنی دەریاکان، سەروەت و سامانی دونیایان بۆ خۆیان حەڵاڵ کردووە. لە گەڵ دۆزینەوەی ئەمریکا (جیهانی نوێ) لە سەدەی شازدەم، هەرچی زێڕ و زیو و خێر و بێری ئەمریکا بوو بردرا بۆ ئەوروپا، ئنجا هیندیە سورەکانیش کەوتنە بەر حەملەی قەسابخانەکان (جێنۆساید)، کە تا ئێستا لە دونیا بە جێنۆساید نە ناسراوە. جگە لە مەش ئیتر بە کۆیلە کران.

لە ئەفریقاش، نزیکەی 200 ملیۆن مرۆڤ بە کۆیلە بردرا بۆ ئەمریکا و ئەوروپا، وەك سەرچاوەیەکی گەورە بۆ بازرگانیی و پەیداکردنی کۆیلە بۆ کار پێکردن لە وڵاتانی ڕۆژئاوا بە بێ بەرامبەر، پێش و پاش سەرهەڵدانی شۆڕشی پیشەسازیی. لەم ئان و ساتانەدا، ئەوەی ئەوروپای هەراسان کردبوو، دەوڵەتی ئیسلامیی عوسمانیی بوو، کە میراتگری دەوڵەتەکانی پێشووی خۆی بوو (ئەمەوەیی، عەبباسیی، ئەیوبیی…) لە بەرەنگار بوونەوەدا بەرامبەر بە ئەوروپا. چونکە ململانێی ڕۆژهەڵات و ڕۆژئاوا تەمەنی نزیکەی سێ هەزار ساڵە و زۆر کۆنترە لە ئیسلام و مەسیحیەتیش. بەڵام لە هەمان ئەو کاتەی دەوڵەتی عوسمانیی (کە کورد تیایدا سەروەر و باڵا دەست بووە و تورك وەك میللەت تیایدا بێزراو بووە! کە ئەمەیان بۆ زۆربەی خەڵك نەزانراوە!)، بە نێو خاکی ئەوروپادا سەروەریی خۆی دەچەسپاند؛ دەوڵەتی سەفەویی شیعە، زەڵبەی کوشندەی لە دەوڵەتی عوسمانیی دەدا، تا ئەو سنورەی بوو بە هۆکار بۆ سەرخستنی ئەوروپا و دۆڕاندنی عوسمانییەت لە دوا سەدەکاندا. بۆ نمونە، لە کاتی ئابڵوقەی ڤیەننا لە لایەن عوسمانیەکانەوە، سەفەوییەکان هاتن بەغدایان گرت و خەریك بوو دەبوونە هەرەشە بۆ پایتەختی عوسمانیی لە ئیستەمبۆل. ئیتر عوسمانیەکان، بە ناچاریی، لە ئابڵوقەی ڤیەننادا پاشەکشەیان کرد و گەڕانەوە. لە بەر ئەوەی نەمساویەکانیش زۆر ترسابوون، کاتێك عوسمانیەکان کشانەوە، نەمساویەکان نانێك یان کێکێکیان دروستکرد لە شێوەی مانگ بە ناوی (کرواسۆن کە بە مانای مانگ دێت وەك وشەی ئینگلیزیی کرێیزنت). ئەمەش وەك سیمبوڵ وابوو بۆ مانگەکەی ئاڵای عوسمانیی کە نەمساویەکان لە هەژمەتا قەپیان دەگرت لە کرواسۆن، دەیانگوت: ئەمە هیلالەکەی ئاڵای عوسمانیەکانە دەیخۆین! بێگومان نەمساویەکان و ئەوروپیەکانیش، لە ناخەوە سوپاسێکی زۆری سەفەویەکانیان کردووە.

لە سەدەی شازدەمەوە، ڕۆژئاوا ئەزموونێکی زۆری بۆ پەیدا بووە، دەربارەی سود و کەڵکی هەبوونی دەستەڵاتی شیعە لەم ناوچەیەدا. دەستەڵاتی شیعە، لە بنەڕەتدا هەڵقوڵاوی توڕاس و ئەدەبیاتی مەزهەبی شیعەیە کە لە سەدەی چوارەمی کۆچیەوە سەری هەڵداوە، وەك مەزهەبێکی مودەووەنی چوارچێوە دار. ئەم مەزهەبە، یەك زەڕرە گیر و گرفتی لە گەڵ ڕۆژئاوا و ڕۆژهەڵاتدا نیە. گیر و گرفتەکەی لە یەك بازنەی داخراودا کۆ بووەتەوە، ئەویش ڕق و بوغزە لە پان ئیسلام (واتە شوێنکەوتووانی مەزهەبی سوننی). کەواتە دەستەڵاتێك بەم شێوە بێت، کە نوێنەرایەتیی کەمینەیەکی هەمیشە پەمپدراو بە بوغز دەکات، لە نێو بازنەیەکەی فراوانی نەتەوەی ئیسلام، ئەمە وەك نیعمەتێکەو لە ئاسمان باریوە بۆ هەر هێزێکی دەرەکیی دژ بەم ناوچەیە، لە پێش هەمووشیان وڵاتانی ڕۆژئاوا و ڕوسیاش.

لە بەر ئەوە شرۆڤەکاری کورد پێش ئەوەی بیەوێ شرۆڤە پێشکەش بکات، هەقە نەختێك خۆی ماندوو بکات، بەردەوام کتێب دەربارەی مێژووی ئێران و تورکیا و سوریا و عێراق و وڵاتانی ڕۆژئاوا بخوێنێتەوە. بۆ ئەوەی بزانێت چۆن ڕووداوەکان دروست بوون و چۆن تەشەنە و بەرەوپێشوەچوونیان بینیووە. بۆ نمونە گەر هزرێ لە بە ناو شۆڕشی ئێران بکەینەوە، کە لە ساڵی 1979 ڕوویدا، تا ئێستاش کە مێژووێکی 38 ساڵە لە خۆ دەگرێت، زۆر شتمان بۆ ڕوون دەبێتەوە، کە پەیوەندیان بە هەنوکەی ئێمەوە هەیە بۆ ئەوەی باشتر لە ڕووداوەکان حاڵی بین. شای ئێران کە بە پۆلیسی ئەمریکا و ئەوروپا ناسراو بوو، سیستەمێکی ڕۆژئاوایانەی لە ئێراندا بەرپا کردبوو. لە شەستەکان و هەفتاکاندا، خومەینی لە عێراق و دواتریش لە ئەوروپا، بانگەشەی شۆڕشی ئیسلامیی دەکرد. بە کاسێت (تۆماری دەنگیی) وتارەکانی بە نێو ئێران بڵاو دەکردەوە، کە هەر لە بەر ئەوەش بوو شۆڕشی ئێران بە شۆڕشی کاسێت ناو نرا. بۆ ئەوەی نەوەی نوێ تێبگات ڕووداوەکە چۆن بوو، دەتوانین نمونەکە ئاوا بێنینەوە، کە ئەم بەزمە وەك ئەوە وایە ئەبوبەکر بەغدادی لە ئەمریکا یان ئەوروپا بوایە و بانگەشەی دەوڵەتی ئیسلامیی بکردبوایە، ڕۆژئاواش کار ئاسانیان بۆی بکردبوایە!

زۆر بە سوك و ئاسانی، ئەمریکا و ئەوروپا، پشتیان لە شای ئێران کرد (کە تا سەر ئێسقان کەسێکی عەلمانیی و هەوادارێکی توندی ڕۆژئاوا بوو). لە هەمان کاتدا، خومەینی بە خۆی و عەمامەو مێزەر و ڕیشە پانەکەی و جوببە ڕەشەکەی، بە تەیارەی جامبۆی فەڕەنسی لە پاریسەوە هێنرایەوە تاران بۆ دامەزراندنی دەوڵەتێکی بەناو

ئیسلامیی! لە ساڵی 1979 وە، ئێران بە ئەمریکا و ڕۆژئاوا دەڵێت “شەیتانی گەورە” و ئەمریکاش بە ئێران دەڵێت “سەرچاوەی شەڕو ئاشوب”.

کەچی لە هەشت ساڵ شەڕی ئێران و عێراق، ڕۆژئاوا پشتی لە ئێران نەکرد. چۆن چەکیان بە عێراق دەفرۆشت، بە هەمان شێوە بە ئێرانیشیان فرۆشت. لاوازترین ئۆپۆزسیۆن لەم ناوچەیە ئۆپۆزسیۆنی ئێرانە. بە واتایەکی تر، لاوازترین ئۆپۆزسیۆن لە وڵاتانی ناوچەی ئێمە، لە ڕووی هاوکاریی و پشتگیریی دەرەکیی، ئۆپۆزسیۆنی ئێرانە، کە بە ژمارە و جۆر زۆرە لە نێو پێکهاتەکانی وڵاتی ئێران، بەڵام لە ڕووی دارایی و سەربازیەوە لاوازە. لە ساڵی 1991وە، ئەمریکا بوونی سەربازی لە هەرێمی کوردستان هەیە. هەرێمی کوردستانیش، سنورێکی سەدان کیلۆمەتری شاخاویی لە گەڵ وڵاتی ئێراندا هەیە. گەر ئەمریکا بەڕاست دژی ئێران بوایە، دەکرا لە هەرێمی کوردستانەوە، ئۆپۆزسیۆنی کورد و ئێرانیش پڕ چەك بکرابوا و لە ئێران دەست بە کار بوایە. لە سالی 2001، ئەمریکا و تەحالوف، بە یارمەتی ئێران، دەوڵەتی تاڵیبانی لە ئەفغانستان تەفروتونا کرد. ئەفغانستان، سنورێکی سەدان کیلۆمەتری شاخاویی و دەشتایی لە گەڵ ئێران هەیە. گەر ئەمریکا و ڕۆژ ئاوا بەڕاست دژی ئێران بووان، دەکرا لەوێوە هاوکاری بەلوچیەکان بکرێت کە دوژمنی سەر سەختی ئێرانن. لە ساڵی 2003، بە هاوکاریی ئێران، دیسانەوە ئەمریکا وڵاتی عێراقی خاپور کرد.

عێراق سەدان کیلۆمەتر، سنوری هەیە، لە گەڵ ئێران، کە دەکرا ئۆپۆزسیۆنی ئێرانی پڕ چەك بکرێت بۆ ئەوەی ڕژێمی ئێران بڕوخێنن، گەر هیچ نەبوایە بە تۆمەتی یارمەتی دانی حزبوڵلای لوبنانی کە حزبێکی تیرۆریستیە و لەگەڵ ئیسڕائیل لە “جەنگ”دایە! لە بری ئەوە، ئەمریکا گڵۆپی سەوزی هەڵکرد، بۆ هێزە دینیە شیعەکانی عێراق کە سەر بە ئێرانن، بۆ لێدان و تەفروتونا کردنی ڕێکخراوی موجاهیدینی خەڵقی ئێرانیی، کە ڕێکخراوێکی عەلمانیە. لە لایەکی ترەوە، ببینە ئەوروپا چۆن مامەڵەی ئێرانی کرد، دوای ئەوەی دەیان کاری تیرۆریستیی لە نێو جەرگەی پایتەختەکانی ئەوروپا ئەنجامدا. وەحید کۆرجی، لە پاریسدا بە دەستی ئیتڵاعاتی ئێران تیرۆر کرا. دکتۆر قاسملوو و دکتۆر فازڵ (کە ئەمەی دووەم ڕەگەزنامەی نەمساویی هەبوو!)، لە پایتەختی وڵات، ڤیەننا، تیرۆر کران.

دکتۆر سادق شەڕەفکەندیی لە گەڵ هاوەڵەکانی لە بەرلین تیرۆر کران. چەندین جار هەوڵدراوە بۆ تیرۆر کردنی سەرێکی پێشووتری ئێران

ئەبولحەسەن بەنی سەدر لە فەڕەنسا. نمونەی تر زۆرن. کەچی ئەوروپا قەت پەیوەندی خۆی تێك نەدا لە گەڵ ئێران. بە پێچەوانەوە، ساڵی 1997، کاتێك مەحکەمەی میکۆنۆس (بە ناوی میکۆنۆس کرا چونکە ئەو چێشتخانە یۆنانیەی کە دکتۆر شەڕەفکەندیی تیادا تیرۆر کرا لە بەرلین، بە ناوی میکۆنۆس بوو)، حوکمی تاوانی بە سەر دوو کەسی لوبنانی سەر بە حزبوڵلا و یەکێکی ئێرانی دا، وڵاتانی یەکێتی ئەوروپا بڕیاری پچڕاندنی پەیوەندیان دا لە گەڵ ئێران. بەڵام هەر زوو، یەکێتی ئەوروپا پشتی لە بڕیاری مەحکەمە کرد و پەوەیندەیەکانیان دەست پێکردەوە لە ژێر ناوی (گفتوگۆی ڕەخنەگرانە: الحوار الإنتقادي) بە مانای پەیوەندی لە گەڵ ئێران دەست پێدەکەنەوە، بەڵام لە گەڵ ڕەخنەش لە سیاسەتەکانی ئێران، کە جگە لە بڕقی سەر ئاو شتێکی تر نەبوو!

لە ساڵی 2011، دوای سەرهەڵدانی شۆڕشەکانی بەهاری عەرەبیی، هەموو هێزە تیرۆریستیەکانی ئێران، دوای عێڕاق بەرەو سوریا و لوبنان و بەحرەین و یەمەن بەڕێکەوتن، زۆر بە خەستیی بەشداریان کرد لە سەر کوتکردنەوەی شۆڕشی ئاشتیانەی عێراق و سوریا. لە هەمانکاتیشدا، هاوکاریی سەربازیی کەمینە شیعەکانیان کرد، لە بەحرەین و لوبنان و یەمەن، بۆ تەقاندنەوەی هەموو ناواخنەکانی ململانێ لە نێو هەر یەك لەم وڵاتانەدا. کەچی هیچ کام لە وڵاتانی ڕۆژئاوا (بە ئیسرائیلیشەوە) بە هیچ هەنگاوێکی ڕاستەقینە دژی ئەم ئەختەبوتەی ئێران هەنگاوێکیان نەنا! بۆ؟ چونکە ڕاستیەکەی، ئێران بە هیچ شێوە مەترسیی نیە لە سەر ئیسرائیل و ئەمریکا و ئەوروپا. بە پێچەوانەوە، ئێران سەرچاوەی خێر و بەرەکەتە بۆ ئەم وڵاتانە. ئێران شەڕ و ئاشوبێکی گەورەی ناوەتەوە لەم وڵاتانە. بووەتە سەرچاوەی هەڕەشەو مەترسیی، بۆ سەر وڵاتانی کەنداو و عێڕاق و تورکیا و کوردستان و…هتد.
کە بەم هۆیەوە، نەیارانی ئێران، هەمیشە هەوڵ دەدەن خۆیان پڕ چەك بکەن، بۆ بەرەنگار بوونەوە. وڵاتانی کەنداو، بە سەدان ملیار دۆلار چەك لە وڵاتانی ڕۆژئاوا و ڕوسیا دەکڕن. بە سەدان ملیاری تریش دەدەن بە ئەمریکا و بەریتانیا، لە بری گوایە پارێزگاریی کردنیان. لە بەرامبەر ئەمەدا، چونکە ئێران و نەیارەکانیشی، تەنگاو و بەلەزن بۆ پەیداکردنی چەك، مەجبورن نەوت بە نرخێکی هەرزان بفرۆشن، بە هەمان کۆمپانیاکانی ڕۆژئاوا، کە لە دیوەکەی ترەوە چەکیان پێ دەفرۆشن. زۆربەی جارانیش هەر لە بازاڕی ڕەش دەیفرۆشن کە ئەویش بازاڕەکە، ڕۆژئاوا کردوویەتیەوە، بۆ ئەوەی نەوتی بە نرخی تۆرکە (تێڕەکە) دەستکەوێت.

ئنجا، ئەمڕۆ زۆربەی ئەو سوریایە لە دەستی ڕژێمی ئەسەدە، لە ژێر کۆنتڕۆڵی هێزی ئێراندایە. ئنجا گەر هەندێك لە “شرۆقەکاران”ی کورد پێیان وایە چیای شنگال مەترسیە بۆ سەر ئیسڕائیل، ئەمەیان قسەیەکی منداڵانەیەو زۆریش بێ مانایە. چونکە ئێران لە سوریا و لوبنان هەیە، چ پێویستیەك بە چیای شنگال هەیە بۆ هاوێشتنی موشەك بەرەو ئیسڕائیل؟ نەخێر ئەمە شتێك نیە شایەنی باس بێت. بەڵکو ئەمڕۆ ئابوریی ئێران کەوتووەتە مەترسیەوە. نزیکەی لە 40%ی میللەتی ئێران لە ژێر هێڵی هەژاریە. بە هۆی تێوەگلانی هێزەکانی ئێران، لە شەڕ و بەرەی جەنگ، لە عێراق و سوریا و یەمەن و کوردستان، ئێران بەدوای سەرچاوەی وزە دەگەڕێت. ئەم تەقەڵە گەورەیەی کە لە پاشەڕۆی ئێران دروست بووە، بە هۆی خوێنبەربوونی ئابوریەکەی، نەوتی کەرکوك دەتوانێت تا کاتێکی نادیار بۆی بدوورێتەوە تیماری بکا. ئەمەش وێڕای ئەوەی بەردەوامیی بە جەنگ دەدات لەم ناوچەی ئێمە، پێوستیی لایەنەکان بۆ چەك زیاتر دەکات، هەروەها نرخی نەوتەکەش هەرزانتر دەکاتەوە، کە ئێران لە گەڵ وڵاتانی ڕۆژئاوا بەمەیان ڕازین، لە سەودایەکی بێ دەنگدا!

ئێران قەت موشەکی بە ئیسڕائیلەوە نەناوە. ئیسڕائیلیش بە دوژمنی خۆی نازانێت. بەڵکو ئەوانە بە دوژمنی خۆی دەزانێت، کە ئیمپراتۆریەتی فارسیان خستە ژێر پێ و گوایە هەر ئەوانیش، حوسەینیان لە کەربەلا شەهید کردووە. ئنجا، کێن ئەوانەی ئیمپراتۆریەتی فارسیان ڕوخاند و حەزرەتی حوسەینیان شەهید کرد؟ بە بۆچوونی شیعە، هەرچی موسوڵمانی سوننە هەیە، بەچکەی ئەوان دەستەڵات و خەڵکانیە کە ئەم کارەساتەیان بە سەر باپیرە گەورەکانی فارسی ئەمڕۆدا هێناوە. بێگومان لە نێو ئەمانەشدا، گەلی کورد و تورکیش حسێب دەکرێن.

چەندین ساڵە دەڵێم، وڵاتانی ڕۆژئاوا، حەزدەکەن شەڕی چاڵدێران دووبارە بێتەوە لە نێوان ئێرانی شیعە و تورکیای سوننە. چاوی ڕۆژئاوا لە سەر ئیستەمبوڵە. ئیستەمبوڵ بۆ ڕۆژئاوا لە قودس بۆ موسوڵمانان گرنگترە. ئیستەمبوڵ (واتە قوستەنتینیە) سەرچاوەی مێژوو و شوناس و شارستانیی و ڕێنیسانسی ڕۆژئاوایە و دەیانەوێ بیگەڕێننەوە سەر جوگرافیای ئەوروپا. دابەشکردنی تورکیاش مەبەستێکی سەرەکی ڕۆژئاوا و ئیسڕائیل و ئێرانە. نەخشەی سەرەکیش بۆ ئەم پیلانە ئەوەیە، جگە لە گەڕاندنەوەی قوستەنتینیە بۆ سەر خاکی ئەوروپا، گەڕاندنەوەی زۆرینەی کوردستانە بۆ ئەرمینیای مەسیحیی (بە قەڵاچۆپێکردنی کورد لە ڕێگای شەڕ و ئاشوبەوە)، ئنجا

دامەزراندنی وڵاتێکی عەلەویش.

ئەوەی تریش لەوانەیە وڵاتێك یان زیاتر، بۆ پەل و پۆ و بێ شوناس، بۆ تێکەڵەیەکی کورد و تورك بمێنێتەوە. هەڕەشەکانی حەسەن پلایزیش لە ئۆردوغان، تەنها هەوەسێك نیە هاتبێتە کەللەی بەرپرسێکی مەیدانی هێزی حەشدی شیعیی، بەڵکو نامەیەکە قووڵاییەکەی لە مێژوو هەیە و لە نێو عەمامەی خامەنەئی و ڕوحانی و حەسەن نەصروڵلا و سیستانی پێچراوەتەوە. بەڵام ئەو ئۆردوغانەی کە پێویست بوو میللەتی کورد وەك پشت و پەنا بۆ خۆی حسێب بکات، چونکە بە بێ کورد، سوڵتان سەلیم و دەوڵەتی عوسمانی لەوانە بوو هەر لە سەدەی شازدەمەوە کۆتایی بێت، ئەمڕۆ بە جەلالەتی عەقڵ و مەعریفەت و حیکمەتەکەیەوە، هەڵسا ئەم پشتەی چەماندەوە بە مەبەستی شکاندنی!
ئەو گوریسەی کوردیش، کە ئۆردوغان خۆی پێ هەڵواسیبوو لە ناوچەکانی ڕۆژهەڵاتی تورکیا و لە هەرێمی کوردستان، کە قازانجێکی زۆری سیاسیی و ئابوریی و ئەمنیی بۆ فەراهەم هێنا بوو، هەڵسا گوریسەکەی بڕی؛ چونکە پێی وابوو ئەگەر خودی خۆشی بکەوێ، ئەوا هیچ نەبێت سەری تیمساحەکەی ژێرەوە پان دەکاتەوە، کە ناوە ناوە دەمی بۆ دەکاتەوە (مەبەست پەکەکەیە). لە بەر ئەوە، بە پەلە و بە پشێکی سوار، خۆی هەڵنایە دیوەخانی خامەنەئی و ڕوحانی، کە لە دەرگا دوورەکانی پێشەوە، محەمەد شەریعەتمەداری وەزیری بازرگانیی (سەرنجدە وشەی بازرگانیی!) و پیشەسازیی، پێشوازی لێکرد. بەڵام ئەوەی ئۆردوغان نەیزانی، بە هۆی چاك نەخوێندنەوەی مێژوو، یان هەر نەخوێندنەوەی، ئەوەیە کە لە ژێرەوە تیمساحی زۆر زل خۆیان مەڵاس داون. هێشتان، کەوتنەکەی ئۆردوغان ماوە بگاتە سەر ئەو ئاوەی، تیمساحە زلەکان تیایدا چاوەڕێ دەکەن و زۆریش برسیانە! کاتێك گەیشتە ئەوێ و شەپەی هات، ئەوکات دەبینێت چەند تەقەڵ بە پاشەڵیەوە دروست دەبێت، کە نەك کەرکوکێك و دووان، بەڵکو بە 100 کەرکوکیش چارەسەریی نابێت.
ئەوەی پێویستە ئەوەیە چاوەڕێ بکەین و ئەنجامەکان ببینین، کە چەند ساڵێك دەخایەنن. لە بەر ئەوە کەوتنی شنگال بە دەستی ئێران یان هێزەکانی سەر بەخۆی، نزیك کردنەوەی ئەو شەڕەیە کە پێویستە هەڵگیرسێت دژ بە تورکیا.

ئەوەی کوردیش پێویستە بیزانێت ئەوەیە کە ئیرادەی میللەتی ئێمە پێڕایینەو، ئێمە دوای ئەو شۆکەی بینیمان، لە جاران بەهێزترین. ئەوەی گرنگە، بەرەی کورد سەر لەنوێ بە پتەویی و بە هێزەوە هەڵستێتەوە سەر پێ، کە ئەمەش بە دوو سێ ڕەهەندی گرێدراو دەکرێت.

یەکەم: شوناسی کورد کە دروستکراوی ئیسلام و توڕاسێکی مێژینەی ئیمپراتۆریەتی میدیا و کۆنتریش، وەك چۆن ئەوروپا بە دوو ڕەهەندی مەسیحیی/جولەکەو توڕاسی ڕۆمانیی شوناسەکەی دروست بووە. دووەم، یەکێتی هێز و ئیرادەو پێداگریی لە سەر تەواوی مافەکانی کورد. سێیەم، ئەو قابیلیەت و هێزەی لە ناو کەسایەتی کورد دا هەیە بۆ بەرەنگار بوونەوە و ڕوو بە ڕوو بوونەوە. هەروەها ئەوەی زۆر گرنگیشە کورد بیکات ئەوەیە، لە نێو خۆ دا، متەوازیع و لێبوردە بن و ئەو پەڕیی حیکمەت بە کار بێنن. بەرامبەر بە ئێران و شیعەش، ببنە ڕمێك کە دڵ و جەرگیان شەق بکات. کورد، کارتی زۆری بەدەستەوەیە و نەڕوخاوە. ئەمڕۆ، زۆر لە جاران بەهێزترە و ئەوەی ڕوویدا خێرێکی گەورەی پێوەیە، بۆ خۆ خاوێن کردنەوە و سەر لە نوێ خۆ دروستکردنەوە.